

Ruimte!

Editie 2024

Familie Hunse
heeft na
nieuwbouw
alle jongvee
weer thuis

18

Agrarisch

Food &
Industries

VanWestreenen
ADVISEURS RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

9 Familie Briene uit Wierden bouwt trekkershutten voor de verhuur en kiest bewust voor meerdere takken

28 Kalverhouder Mouw uit Ermelo doet mee aan opkoopregeling LBV-plus: 'Dubbel, maar weloverwogen'

32 Overdekte uitloop en nieuwe kuikenstal voor pluimveehouders Twijnstra-Wijnja in It Heidenskip

- 4 Eierhandel Van Zetten bouwt biologische leghennenstallen in Hijken
- 6 Akkerbouwer Bruining investeert in nieuwe bewaarschuur voor uien en aardappelen
- 12 Vrijloopkraamhokken zorgen voor relaxte zeug en vitale big, ervaart varkenshouder Daan Enderink
- 14 Nieuwe woning en mantelzorgwoning voor Gerrit en Henny van der Weerd in Beemte Broekland
- 17 Column Elbert Dijkgraaf

- 18 Familie Hunse heeft jongvee weer thuis na nieuwbouw
- 24 Boerderijwinkel en appartement voor biologisch tuinbouwbedrijf in Wehl
- 27 Medewerker Adri Piet Stam aan het woord
- 28 Kalverhouder Mouw uit Ermelo doet mee aan opkoopregeling LBV-plus

Doelsturing in de agrarische sector kan én werkt

Het is essentieel om het belang van voedselzekerheid in deze onzekere wereld te blijven benadrukken. De kracht van de vruchtbare gronden in Noordwest-Europa, waaronder Nederland, speelt hierin een cruciale rol. Door klimaatverandering bestaat de kans dat delen van Zuid-Europa hun potentie voor voedselproductie verliezen. Mislukte oogsten en droogte komen in die landen nu al veelvuldig voor.

Doelsturing de sleutel

De Nederlandse agrarische sector is hoogproductief, veerkrachtig, innovatief en levert landbouwkundige kennis waar de hele wereld profijt van heeft. Nederlandse boeren zijn bedreven en ervaren in het zich aanpassen aan veranderende omstandigheden. Daarbij is het belangrijk dat die aanpassing gebaseerd is op haalbaar en realistisch beleid, dat ruimte biedt om op basis van vakmanschap naar doelen toe te werken. Doelsturing is daarbij de sleutel. Minder verplichte algemene maatregelen voor agrariërs, met meer oog voor ondernemersvrijheid om naar eigen inzicht milieu- en duurzaamheidsdoelen te halen, gebaseerd op bedrijfsgegevens, metingen en data.

Vertrouwen geven

Eén van de uitgangspunten van het regeringsbeleid is immers: wat kan wel? Ik ben ervan overtuigd dat doelsturing kan én werkt. Boeren denken graag in kansen en mogelijkheden. Geef hen dan ook de ruimte en het vertrouwen om op het eigen erf doelgericht te werk te gaan, zo haalt ook Elbert Dijkgraaf op pagina 17 van dit magazine aan.

Op pagina 18 leest u het verhaal van melkvee- en pluimveehouders Hunse in Beilen. De jonge ondernemer Niek Hunse vertelt over de keuze om een nieuwe jongveestal te bouwen, om na jaren alle jongvee weer op één locatie te kunnen houden.

De Friese pluimveehouders Twijnstra investeren in de toekomst. Voor hun vleeskuikens, die ze houden volgens het concept 1 ster Beter Leven, bouwden ze overdekte uitlopen. Na de overstap op trager groeiende kuikens, kwam hun werkple-

zier weer terug, en ervaren ze in meerdere opzichten meer rust. Lees hun verhaal op pagina 32.

Opgaven zijn groot

Agrariërs nemen een veelzijdige plek in op het platteland en spelen een belangrijke rol ten aanzien van de leefbaarheid van het platteland. Ze leveren gezonde en hoogwaardige producten, ze onderhouden natuur, en dragen zorg voor een gezonde bodem en een aantrekkelijk landschap. En vergeet niet de werkgelegenheid en economische impuls die voortkomt uit de agrarische sector. Keerzijde is dat de uitdagingen en opgaven groot zijn. Dat baart me zorgen. Blijven er nog wel voldoende boeren over op de Veluwe? Sommige agrariërs maken de lastige keuze om te stoppen met hun bedrijfsvoering. Ook dat is ondernemerschap. VanWestreenen is ervaren om ook bij deze beslissing klanten op de juiste wijze te begeleiden. Op pagina 28 vertellen Henk en Nelië Mouw uit Ermelo over hun keuze om mee te doen aan de stoppersregeling LBV-plus.

Kansen blijven zien

Mede door al deze ontwikkelingen, onzekerheden en uitdagingen voorzie ik een toenemende vraag naar functieveranderingen in het buitengebied. Alternatieve invullingen als toerisme, zorg, huisverkoop of iets anders zijn nog steeds in opkomst. In combinatie met de juiste aandacht voor een goede landschappelijke inpassing is daarin veel mogelijk. In dit magazine zijn daarover meerdere ondernemersverhalen te lezen.

Blijf net als deze ondernemers kansen zien, want die zijn en blijven er! Ik hoop van harte dat u de ruimte blijft zien om uw bedrijf te ontwikkelen en toekomstplannen uit te werken. Bij VanWestreenen kijken we met een positieve blik vooruit, en blijven we op de hoogte van recente ontwikkelingen, om samen met u uw ambities te realiseren.

Ik wens u veel succes en veerkracht toe, en uiteraard veel leesplezier met deze editie van Ruimte.

Gert Schoterman
Directeur VanWestreenen

Eierhandel Van Zetten bouwt biologische leghennenstallen in Hijken

'We leggen de lat hoog'

Miranda Schutte en Marthijn Huiskes zijn beiden werkzaam op De Lottenhoeve Bio Ei BV.

Van leggen tot tafelei: pluimveehouder Roel van Zetten is niet alleen producent, maar ook leverancier van eieren. Op locatie De Lottenhoeve Bio Ei BV in het Drentse Hijken is sinds begin dit jaar gebouwd aan nieuwe stallen voor biologische leghennen. Midden oktober is de eerste koppel opgezet.

Op locatie De Lottenhoeve was al een legghennenbedrijf in gebruik. Deze eieren voldoen aan de normen van het Beter Leven Keurmerk. In de nieuwe stallen, voor in totaal 27.000 biologische kippen, staan hygiëne en arbeidsgemak voorop, licht eigenaar Roel van Zetten toe. „We hechten sterk aan een gezond klimaat in de stal. Niet alleen voor de dieren, maar ook voor de medewerkers. Het moet makkelijk werken

zijn voor ons personeel, daar letten we sterk op. In de nieuwe stallen werken we ook weer met beproefde technieken.”

Gezonde leefomgeving

De stallen zijn uitgerust met onder meer een automatische graanstrooi-voorziening, uitgebreid daglicht en zijn voorzien van zonnepanelen. De eieren voldoen straks aan het

PlanetProof-keurmerk. Dit houdt in dat de stal een veilige, gezonde en hygiënische leefomgeving is voor de kippen, en dat er duurzaam gewerkt wordt. De pluimveehouders hebben de verplichting om te zorgen voor een natuurlijk dag- en nachtritme, grotere leefruimten en groene energie.

„Het is prachtig om met gezonde levende dieren te werken”, vertelt Van Zetten. „En het is en blijft de kunst om met de juiste voeding, stalklimaat en een gezonde legkip verantwoord geproduceerde eieren af te kunnen leveren. We leggen de lat hoog. Ons streven is om waarde in de keten toe te voegen tussen de primaire sector en het supermarktschap. Hierin slagen we omdat we de productie van de eieren en de handel

in eigen hand hebben. We hebben grip op de keten, van leggen tot retail, waarbij de behoefte van de consument centraal staat.”

Schat aan ervaring

Barry Wopereis van VanWestreenen verzorgde het vergunningentraject voor deze locatie. „Ik ken VanWestreenen al heel wat jaren”, vertelt Van Zetten. „Dat bevalt gewoon meer dan goed. Ze bijten zich ergens in vast en hebben een schat aan ervaring en dossierkennis. Wij willen graag ontzorgd worden op dat vlak en dat komt bij VanWestreenen altijd goed. De pluimveehouderij is een dynamische sector, maar zij volgen de ontwikkelingen en wet- en regelgeving op de voet, tot in de kleinste details.”

Akkerbouwer
Bruining investeert
in nieuwe
bewaarschuur
voor uien en
aardappelen

‘Flexibeler om juiste verkoopmoment uien te kiezen’

Om de aardappelen en uien langer op eigen bedrijf te kunnen bewaren, investeerde akkerbouwer Kars Bruining in een nieuwe uien-aardappel-bewaarschuur en een machineberging in één. Door te kiezen voor een roostervloer met ondergrondse beluchting, zijn de opgeslagen producten snel droog én kan de Groningse akkerbouwer zelf een gunstig verkoopmoment bepalen.

Op het akkerbouwbedrijf van Kars Bruining in Alteveer valt de bewaarschuur met rode zijgevels direct op. De nieuwe schuur is zestig meter lang en twintig meter breed. Voor op het erf staat ook een bewaarschuur. Deze heeft dezelfde inhoud, maar andere afmetingen, namelijk veertig bij dertig meter.

Net als de schuur is de erfverharding strak en netjes afgewerkt. Kars is dik tevreden. Voor de bouw nam hij Van Ee Hallenbouw uit Wekerom in de arm. „In februari startte

het grondwerk, en halverwege mei was de bouw klaar. Alles verliep gesmeerd en volgens planning. Afspraken waren duidelijk, en de medewerkers van Van Ee pakten de bouwwerkzaamheden voortvarend op. Het was als een geoliede machine”, blikt hij terug.

Flexibel

In de nieuwe bewaarschuur kan circa 900 ton uien of 1.050 ton aardappelen worden opgeslagen.

In de nieuwe bewaarschuur kan 900 ton uien of 1.050 ton aardappelen worden opgeslagen.

Akkerbouwbedrijf Bruining, Alteveer (GR)

- ▶ 158 hectare eigendom
- ▶ 30 hectare huurgrond
- ▶ Het bouwplan bestaat uit zetmeel-aardappelen, pootgoed, zaaiuien, suikerbieten, zomergerst en wintergerst.

Voor de bouw nam Kars Bruining (rechts) Gerald van Ee van Van Ee Hallenbouw in de arm.

Bruining koos voor een roostervloer met ondergrondse beluchting.

De akkerbouwer kan niet alle uien in de nieuwe opslag kwijt: van de 32 hectare uien die hij teelt, kan hij 18 tot 19 hectare in de schuur kwijt.

Voorheen verkocht Kars de uien voornamelijk af land. Met meer opslagcapaciteit is hij flexibeler in het bepalen van het juiste verkoopmoment, omdat hij de uien langer kan bewaren. Ook is hij minder afhankelijk van vrachtwagens om de uien te vervoeren. „In september en oktober moet er op het bedrijf veel werk verzet worden. En omdat ik de uien nu langer op kan slaan, biedt dat werkspreiding en de mogelijkheid om een gunstig verkoopmoment te kiezen.”

Bouwblok vergroot

De nieuwe schuur heeft niet alleen andere afmetingen, maar is ook een stukje lager dan de 'oude' schuur. De goothoogte mocht niet hoger dan 5,70 meter zijn, besloot de gemeente Stadskanaal, terwijl de andere schuur 5 meter hoog is. „We wilden voor de eenheid op het erf het

liefst dezelfde hoogte van beide schuren. De goothoogtes zijn nu wel gelijk, omdat de verdiepingshoogte van de achterste loods lager is gebouwd.”

Om de bouw mogelijk te maken, werd het bouwblok verplaatst en vergroot. Theo van den Brink van Van Westreenen zorgde ervoor dat de benodigde vergunningen geregeld werden. Kars vertelt: „De ruimtelijke onderbouwing, de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, red.), stikstofberekeningen, landschappelijke inpassing, en alles er omheen nam VanWestreenen op zich. Van Ee deed alles wat bouwgerelateerd was. Beiden werkten daarin goed samen, ook dat verliep vlekkeloos.”

Deze winter wordt achter op het erf nog een sloot aangelegd, een eis die voortkomt uit het aantal vierkante meters verharding dat het bouwblok telt. Kars kijkt er naar uit om de uien dit najaar in de schuur op te kunnen slaan. Ook al kan hij niet alle uien kwijt, deze uitbreiding in opslag stemt hem goed. „Dit geeft veel rust.”

Familie Briene in Wierden heeft meerdere bedrijfstakken

‘Trekkershutten om gasten mee te laten genieten van de rust, ruimte en de boerderij’

Biologische en scharrekippen, biologisch melkvee, een boerderijwinkel in Nijverdal en sinds kort trekkershutten voor de verhuur: heel bewust kiest de familie Briene voor meerdere takken op hun bedrijf in Wierden (OV). Je moet nooit op één paard tegelijk wedden, is hun overtuiging.

Op enkele tientallen meters van de boerderij springen de twee nieuwe trekkershutten direct in het oog. De hooiberghutten met rieten kap staan tussen de bomen, en geven een authentieke sfeer met de hoge houten roeden en zwarte rabatdelen op de zijwanden. Van binnen zijn de huizen van alle luxe voorzien, met vloerverwarming, airco en met een moderne inrichting. Met gepaste trots laten Johan en zoon Jeroen de vakantiewoningen zien. Ze hebben er veel eigen tijd in zitten en zijn meer dan tevreden met het eindresultaat. Op dit moment zijn beide woningen voor langere tijd verhuurd, maar op termijn willen ze ze verhuren voor vakanties en weekenden.

Risico's spreiden

„Wij hebben altijd een vakantiewoning in de verhuur gehad, aan het einde van deze weg”, wijst Johan aan. „In die woning wonen mijn vrouw Gerda en ik nu. Het is prachtig om gasten de boerderij te laten zien en kinderen te zien genieten van de ruimte en de dieren. We heb-

ben altijd meerdere takken gehad op het bedrijf. We hadden ooit konijnen, varkens, schapen en zelfs edelherten. Niet allemaal tegelijk, maar allemaal een periode.

Dit doet de familie om risico's te spreiden, legt Johan uit. „Dat kwam goed van pas in 2017, toen we helaas te maken hadden met fipronil. Die schade was makkelijker op te vangen, doordat we nog meer takken op ons bedrijf hebben waar we geld mee verdienen. En in de Bijbel [Het Boek] staat in Prediker 11.2: 'Verdeel uw geld over zeven of acht ondernemingen, want u weet niet wat voor onheil er nog komen kan'. Daar houden wij ons ook aan vast.”

Notters Ei

Intussen is het een komen en gaan bij de eierautomaten, waar de scharrel- en biologische eieren worden verkocht. Naast de goedgevulde eierautomaten staan er ook automaten met daarin hun eigen biologisch rundvlees, vruchtensappen, zuivel van Oosterbrook uit Laren, aardappelen, uien en wortelen.

Van heinde en verre weten de klanten de weg naar de onbemande winkel te vinden. „We verkopen hier een paar duizend eieren per dag”, vertelt Jeroen. „Ons Notters Ei is een begrip, durf ik wel te zeggen.”

Jeroen houdt zich voornamelijk bezig met de koeien en de kippen. Dertig koeien melkt hij in een mobiele melkstal, die naast de stal staat. Hij springt bij de kippen bij waar nodig. Gerda is vier dagen per week in de boerderijwinkel in Nijverdalen, die ze sinds twee jaar hebben. De overige dagen is ze druk met administratie en huishouding. Thomas Briene houdt zich voornamelijk bezig met de kippen. Johan houdt overal de vinger aan de pols en springt bij waar hij kan. Zoon Florian is als vrachtwagenchauffeur soms dagenlang van huis. Maar in het weekend en in piekperiodes helpt hij op de boerderij, voornamelijk bij de kippen of met transportklusjes.

Doorpakken

De ondernemers zitten niet stil. Ze nemen

graag het initiatief en doen veel zelf. Niet voor niets sluit VanWestreenen als adviesbureau goed aan bij hun wensen. Wieteke Schotsman is een vast gezicht op het bedrijf. VanWestreenen vroeg in 2022 (onder het 'oude' vergunningstelsel) een aanvraag Omgevingsvergunning activiteit 'bouwen' en activiteit 'handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening' aan.

„Wat ik zo mooi vind aan deze ondernemers, is dat ze altijd vooruit kijken en zoeken naar mogelijkheden in de markt of op hun bedrijf”, vertelt Wieteke.

Johan vult aan: „Wij houden van doorpakken, en die ervaring hebben we bij VanWestreenen ook. We nemen niet zomaar genoeg met een 'nee'. Wij zitten vol ideeën en zij hebben de kennis over wat wel en niet kan en mag. Zelf houd ik de wet- en regelgeving ook goed bij. Samen komen we dan tot een werkbaar plan. Het mooie is dat VanWestreenen meerdere disciplines in huis heeft: van milieu en juridisch tot aan ruimtelijke ordening en bouw.”

Vrijloopkraamhokken voor relaxte zeug en vitale big

Dierenwelzijn staat hoog in het vaandel op het bedrijf van varkenshouder Daan Enderink in Harfsen (GD). Een derde van de kraamzeugen ligt sinds eind vorig jaar in vrijloophokken. Zes groepen van twaalf zeugen met hun biggen delen de ruimte. De ervaringen zijn goed. „De zeugen zijn relaxed. Ook het spenen van de biggen gaat makkelijker. Er wordt niets geforceerd.”

Maatschap Enderink houdt momenteel 800 zeugen. Dit doet Daan Enderink samen met zijn ouders Gerrie en Teunis. In Loo-Bathmen heeft maatschap Enderink sinds 2014 een tweede locatie, waar ze gespeende biggen en vleesvarkens houden. Het complete bedrijf voldoet aan de eisen van Beter Leven (1 ster) - Good Farming Star.

Relaxed

In de nieuwbouw is plek voor 72 (6 x 12) kraamzeugen. Daan was altijd al gecharmeerd van de vrijloopkraamhokken, waarbij de zeugen en biggen bij elkaar lopen. „Het werkt echt goed. Met het installeren hebben de zeugen alle tijd om een

vrije box te kiezen om in te liggen. De zeugen zijn relaxed en de biggen lopen de hele dag. Je ziet dat ze bespied zijn. Ze eten met de zeug mee. De eerste week zit de zeug nog wel vast, maar na zeven tot acht dagen lopen ze vrij.” Het uitvalpercentage bij de biggen is niet gestegen nadat de nieuwe kraamhokken in gebruik zijn genomen, constateert Daan. „We zijn blij dat we deze stap genomen hebben, want de wetgeving gaat ook in Nederland die kant op. We zagen al wel aankomen dat onder het Beter Leven-keurmerk van de Dierenbescherming een vrijloopkraamhok verplicht zou worden. Inmiddels is dat ook zo en is daarover meer duidelijkheid.

Het was een extra investering, maar ik zie veel voordelen.” Pluspunt vindt hij ook dat hij later kan spenen. „De kraamperiode duurt nu langer, we zaten krap in kraamhokken. Nu zitten we op vijf weken.”

Tactische aanpak

In 2018 nam het bedrijf een nieuwe dragende zeugen stal voor 400 zeugen met biologische luchtwater in gebruik. Na de ingebruikname van deze stal startten de ondernemers de aanvraag voor de bouw van de nieuwe kraamhokken en extra dragende zeugen. De milieu- en bouw aanvraag voor de nieuwe zeugenstal is medio 2019 ingediend, en in het voorjaar van 2020 verleend. In het voorjaar van 2019 sneuvelde de PAS. Dit had effect op de aanvraag voor de toenmalige Wet natuurbescherming. „Procedureel is er daarom ook voor gekozen om eerst de genoemde milieu- en bouw aanvraag af te ronden”, legt Huub Bruggink van VanWestreenen uit. „De natuuraanvraag is in het voorjaar van 2020 ingediend en verleend in 2021. Hiermee waren alle procedures voor de realisatie van de nieuwe stal positief afgerond, ondanks de perikelen omtrent het sneuvelen van de PAS.”

Ondanks die landelijke impasse zijn door een procedurele en tactische aanpak alle benodigde vergunningen relatief vlot verleend. „Na de bouw van de nieuwe kraamhokken is de volgende stap de stal langer maken voor de dragende zeugen en overige bedrijfswijzigingen. Hiervoor zijn eind vorig jaar, bewust voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet, door VanWestreenen de nieuwe aanvragen tijdig ingediend.”

Volledig vertrouwen

De vorige aanvragen op de thuislocatie en op de andere locatie in Bathmen heeft Huub in het verleden ook verzorgd. „Huub is al veertien jaar naar tevredenheid onze vaste partner voor de begeleiding van alle benodigde vergunningen”, vertelt Daan. „Hij pakt door en heeft de juiste ingangen. Hij snapt wat wij willen en waarom. Zelf kom je daar gewoon niet uit. Je moet iemand in de arm nemen die de lijnen uitzet en weet welke stappen je wanneer moet zetten. Wij vertrouwen daarin volledig op Huub.”

Maatschap Enderink in Harfsen (GD)

- ▶ Daan, Teunis en Gerrie Enderink
- ▶ Twee medewerkers en twee zzp-ers (deeltijd)
- ▶ 800 zeugen (TN70)
- ▶ 1.000 vleesvarkens (op locatie in Loo - Bathmen)

Woning en mantelzorgwoning in Beemte Broekland

'Wonen en werken op een prachtige locatie'

Praktisch, gerieflijk en met een mooie stijl: zo omschrijven Gerrit en Henny van der Weerd hun nieuwe woning in Beemte Broekland (GD). Ook de naastgelegen mantelzorgwoning voldoet aan alle wensen. „Het is prettig om op deze super locatie zo mooi te kunnen wonen.”

Naast de nieuwe woning werd er ook een mantelzorgwoning aangevraagd voor Henny's moeder.

De tuin staat vol in bloei en aan de vlaggenmast wappert de Nederlandse vlag. Naast en achter de woning staan de kalverstallen, waar het echtpaar 1.700 blankvees-kalveren houdt.

In het naburige Oene hebben ze samen met hun zoon Gijs een geitenbedrijf met 1.200 geiten. Het liefst hadden ze ook op deze plek een geitenstal gebouwd, maar het lukte niet om de daarvoor benodigde vergunningen rond te krijgen.

Kalverstal bouwen

Gerrit vertelt: „We kochten deze locatie in 2015, en hebben drie jaar lang vierhonderd geiten gemolken. Vrij snel daarna kwam in 2017 de geitenstop, waardoor er geen nieuwe vergunningen meer in behandeling werden genomen.

De bestemmingsplanwijziging en de vergroting van het bouwblok die nodig waren om nieuw te bouwen, kregen we bij de gemeente Apeldoorn niet voor elkaar. Wel mochten we een kalverstal bouwen. Deze nieuwe stal is in 2018 in gebruik genomen."

Vanuit VanWestreenen regelde Sjaak van Schaik en Stefan Koudijs de aanvragen en het tekenwerk voor beide stallen. Ook het ontwerp en de aanvragen voor de woningen lagen bij VanWestreenen. Bajo Bouw nam de bouw op zich. Verder is het bouwvlak vergroot voor de bouw van een nieuwe loods. Deze wordt waarschijnlijk volgend jaar gebouwd.

Mantelzorgwoning

De wens om naast hun nieuwe woning een mantelzorgwoning voor Henny's moeder te bouwen, kon mede dankzij de inzet van VanWestreenen vervuld worden. „Het is prettig dat ze nu dichtbij woont en we er waar nodig voor haar kunnen zijn”, zegt Henny. „We hadden het niet zomaar voor elkaar. Maar doordat VanWestreenen de ingangen bij de gemeente heeft, waren de lijntjes kort en lukte het uiteindelijk wel.”

Ook Gerit is dik tevreden. „Zij weten hoe je zoiets aanvliegt en bij wie, en dat pakte erg goed uit. Dankzij VanWestreenen wonen en werken we nu op deze prachtige plek. Daar genieten we iedere dag van.”

Perspectief voor de Nederlandse landbouw: een nieuwe koers?

In de complexe wereld van de landbouw is het altijd een uitdaging geweest om een financieel gezond bedrijf op te bouwen. De invloed van agrarische activiteiten op het milieu leidde tot strenge regelgeving, wat de bedrijfsvoering voor boeren niet makkelijker maakte. Of het nu gaat om stikstofuitstoot, dierrechten, of de kosten voor mestverwerking: boeren staan vaak voor aanzienlijke hindernissen en kostenposten.

De agrarische sector is echter niet onbekend met het slim omgaan met regelgeving en milieukwesties. Integendeel, de geschiedenis leert ons dat boeren bijzonder vindingrijk zijn. En dat zij steeds manieren vinden om binnen de gestelde kaders succesvol te zijn. Deze creativiteit wordt vooral belangrijk nu er nieuwe uitdagingen aan de horizon verschijnen. Denk daarbij aan de aanpak van zoönosen, het terugdringen van methaanemissie en het voldoen aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water.

Keerpunt

Een cruciaal element in het beleid van het nieuwe kabinet is de focus op wat er wel kan, in plaats van alleen te benadrukken wat niet mogelijk is. Het bieden van een goed verdienmodel voor boeren staat centraal. Bijvoorbeeld door niet zozeer te sturen op specifieke middelen, maar op het behalen van doelstellingen, met ruimte voor innovatieve oplossingen. Een ander voorbeeld is de langetermijnvisie op passende vergoedingen voor agrarisch natuurbeheer.

Het huidige kabinet lijkt meer dan het vorige kabinet te erkennen dat de positie van boeren complex en uitdagend is. Er wordt gezocht naar een daadwerkelijk perspectief voor hen die de agrarische toekomst willen voortzetten. Deze verandering in benadering zou een keerpunt kunnen betekenen voor de Nederlandse boeren, waarbij er meer ruimte komt voor duurzame ontwikkeling en innovatie.

VanWestreenen begrijpt de uitdagingen maar al te goed. Onze adviseurs zijn niet alleen op de

hoogte van de beperkingen die de huidige regelgeving met zich meebrengt, maar kijken vooral ook naar de mogelijkheden die er wel zijn. Zij zijn experts in het navigeren binnen deze complexe regelgeving. Hun deskundigheid is het vinden van creatieve, haalbare oplossingen, die voldoen aan de regels en tegelijk bijdragen aan een duurzaam en financieel gezond bedrijfsmodel.

Kansen grijpen

VanWestreenen hanteert een benadering die niet alleen uitgaat van wat vandaag nodig is, maar die ook anticipeert op toekomstige ontwikkelingen. Met een blik op innovatie en duurzaamheid, helpt VanWestreenen u om de kansen te grijpen die de toekomst biedt. Uw succes is het doel. En samen wordt gewerkt aan een bloeiende toekomst voor de Nederlandse landbouw.

In de Raad van Advies hebben we regelmatig de discussie met het management hoe we nog beter kunnen inspelen op de toekomst. Dat ondernemen in de landbouwsector uitdagend is, motiveert juist om creatief te zijn. Het motiveert ons om samen met ondernemers te kijken hoe het wel kan, en concrete projecten te realiseren die werken. Nu en in de toekomst.

Elbert Dijkgraaf

Lid van de Raad van Advies VanWestreenen

Niek en zijn vader Harry Hunse. De nieuwe jongveeststal is volledig naar wens. 'We hebben nu weer zelf de regie.'

Familie Hunse heeft jongvee weer thuis na nieuwbouw

Met de bouw van een openfrontstal voor het jongvee en de droge koeien, ging voor de familie Hunse in Beilen (DR) de wens in vervulling om alle jongvee weer op het eigen bedrijf te hebben. „We hebben nu alles weer in eigen hand. En als we er dan in slagen om een mooie vaars aan de melk te hebben, geeft dat veel voldoening”, aldus Niek Hunse.

Op het ruime erf, achter de melkveeststal, staat de nieuwe jongveeststal. Het middengedeelte was bestaand, maar links en rechts is in totaal 45 meter aangebouwd. Drie leeftijdsgroepen jongvee staan nu in twee rijen boxen. Iedere leeftijdsgroep heeft veertig boxen. Aan de rechterkant van de stal is een ruime potstal voor de droge koeien gebouwd. „Voor het comfort van de koeien werkt een potstal gewoon goed”, vertelt Niek. „Ze worden niet belemmerd tijdens het opstaan. Met grotere en zwaardere koeien is dat een groot pluspunt.”

Arbeidsdruk

Zeven jaar lang stond het jongvee van de familie Hunse ‘buitenshuis’. In 2016 kochten ze een bedrijf met rechten voor 50 koeien. In Beilen werd de ruimte voor het jongvee omgebouwd tot ligboxen voor de melkkoeien, om zo de ruimte in de stal maximaal te benutten voor melkvee. Ze groeiden in aantal melkkoeien van 120 naar 170. Voor het jongvee huurden ze een stal in de buurt. Maar omdat

de arbeidsdruk daarmee flink opliep, zetten ze in 2018 de stap om de jongvee-opfok uit te besteden. Niek vertelt: „Het jongvee ging vanaf dat moment, na een jaar en na insemineren, naar deze gestopte melkveehouder in Nieuw-Schoonebeek. Een maand voor afkalven kwamen ze weer terug in Beilen. Dit verliep goed. Toch wisten we toen al dat we de opfok ooit graag weer zelf wilden doen.”

Voeren op locatie

De opfokker stopte, en het jongvee verhuisde tijdelijk naar een huurstal aan de andere kant van het dorp. In eerste instantie werd het jongvee gevoerd met een zelfrijdende voermengwagen, later met een voerdoseerwagen en trekker. De stap om een nieuwe jongveeststal te bouwen, werd concreet opgepakt. „De arbeidsdruk was behoorlijk hoog door het voeren op locatie”, herinnert Niek zich. „We hoopten daarom dat het niet voor al te lange tijd zou zijn.”

De familie hecht sterk aan een goede verbinding met de consument. Op het bedrijf verkopen ze onder andere eigen eieren, boerenkaas, melk en softijs.

Melk- en pluimveebedrijf Hunse

- ▶ Gevestigd in Beilen (DR)
- ▶ 180 melkkoeien
- ▶ 120 stuks jongvee in de nieuwe kapschuur
- ▶ 22.500 legkippen
- ▶ 105 hectare grond
- ▶ 11.400 kilogram melk gemiddeld, 4,17 procent vet, 3,51 procent eiwit

Rustige aanpak

Samen met zijn ouders tekende Niek een schets voor de jongveestal. Al heel goed wisten ze hoe ze de stal wilden vormgeven en inrichten. Arjan Versteeg van VanWestreenen keek mee, maakte de tekening definitief, en vroeg de bouwvergunningen aan.

De Nb-vergunning was al toereikend voor de aantallen jongvee, dus die aanvragen verliepen redelijk vlot, blikt Niek terug. „Arjan heeft ons goed geholpen en geadviseerd. Zijn rustige aanpak spreekt ons aan. En hij kent de ingangen en weet wanneer wat nodig is. Als we weer een keer plannen hebben, nemen we zonder twijfel weer contact op met VanWestreenen. Het is gewoon goed bevallen.”

Grote vooruitgang

Tijdens de sloop en de bouw, die in februari 2023 startte, deden ze veel zelf en pakte de plaatselijke aannemer de werkzaamheden op. In september 2023 kon het jongvee in de nieuwe stal gehuisvest worden.

„De nieuwbouw is een grote vooruitgang voor ons bedrijf. Het werkt erg prettig. En met ruimte voor 120 stuks jongvee en 20 droge koeien is de nieuwe stal ruim, overzichtelijk en praktisch”, vat Niek samen.

De kalveren huisvesten ze in een voormalige kippenstal. Tot een leeftijd van zes maanden staan ze op stro. Als ze groot genoeg zijn, verhuizen ze naar de nieuwe stal. „We vermijden stressmomenten en te veel veranderingen. Dat doen we bij de vaarzen ook. Die laten we een maand tot twee weken voor afkalven al bij de melkkoeien lopen. We merken dat de overgang na het afkalven dan soepeler gaat.”

Nieuwe machineloods

De melkveestal op het Beilense bedrijf heeft veel volume en telt 190 boxen. In totaal heeft het bedrijf 180 melk- en kalfkoeien. De melkproductie ligt op 11.400 kilogram met 4,17 procent vet en 3,51 eiwit. In 2019 werd geïnvesteerd in drie melkrobots. Tot die tijd molken ze vijf jaar lang drie keer per dag: drie keer drie uur.

Niek vertelt: „Eén melking lieten we doen, de rest deden we zelf. Dat was toen prima, en goed te doen. Maar hard melken is hard voeren, en voer is duur. De melkproductie is nu 36 liter en was toen 40. Ik zie nu dat de diergezondheid beter is.”

Niek werkt samen met zijn vader Harry en een medewerker op het bedrijf. Daarnaast helpen ook zijn moeder Karin en zijn vriendin Sabiene mee. Naast de koeien heeft het bedrijf

In de nieuwe jongveestal (de lange stal rechtsbovenin) voor 120 stuks jongvee staan drie leeftijdsgroepen in twee rijen boxen.

een pluimveetak met 22.500 legkippen. In totaal is 105 hectare grond in gebruik, met gras en maïs.

Met een akkerbouwer hebben ze een goede samenwerking en ruilen ze grond uit.

De familie hecht aan een goede verbinding met de consument. Op het bedrijf verkopen ze hun eigen eieren, boerenkaas en hebben ze een melktap, een softijsautomaat en een kaasautomaat. Op social media zijn ze actief om foto's en interessante informatie te delen over de koeien, kippen en het landwerk.

Niet onder hoogspanning

Het meeste landwerk doet de familie zelf. Omdat de voormalige jongveestalling deels gebruikt werd als wagenloods en opslag voor stro, bouwden ze vorig jaar ook een nieuwe werktuigberging. Deze wilden ze eerst aan de zijkant van het erf, onder de hoogspanningsmast bouwen. Maar daarvoor gaf de netbeheerder geen toestemming. Nu staat de loods aan de andere kant van het erf. Adviseur Arjan Versteeg vertelt daarover: „Het bestemmingsplan geeft aan dat er gebouwd moet worden binnen een aaneengesloten vierhoek van 1,5 hectare. Doordat er niet onder de hoogspanning gebouwd mocht worden, was dit niet meer mogelijk. Met elkaar is gezocht naar een andere plaats waar de loods gebouwd kon worden, zonder afbreuk te doen aan de gewenste functie en toegang tot

de loods en het erf. Op de nieuwe gewenste plek ontstond een aaneengesloten vierhoek van 1,8 hectare.”

De gemeente Midden-Drenthe werkte mee door middel van een binnenplanse vrijstelling, waarin het mogelijk is om gemotiveerd af te wijken van de vierhoek. „In dit geval was de motivatie daarvoor helder”, vertelt Arjan. „Wel moest er nog een goede landschappelijke inpassing worden gegarandeerd. Hiervoor hebben wij een rapportage landschappelijke inpassing opgesteld.”

Zelf de regie

Als een bouwpakket kwam de loods op een vrachtwagen aan. Met 40 bij 20 meter is de loods ruim, hoog en volledig naar wens. „Het bedrijf is nu weer compleet”, zegt Niek. „Want het mooiste is toch om alle dieren op één erf te hebben. Terugkijkend hadden we een bewogen en druk 2023. Maar we zijn er trots op dat alles af is en volledig naar wens is. Wat betreft het jongvee hebben we nu ook weer zelf de regie, en dat is prettig.”

Nieuwkomers

Bas Wopereis

Afgelopen zomer heeft Bas zijn opleiding Ruimtelijke Ordening en Planologie afgerond aan hogeschool Saxion in Deventer. Na een jaar parttime te hebben gewerkt bij Van Westreenen tijdens zijn studie, is hij inmiddels al een half jaar fulltime actief. Hij houdt zich bezig met zowel ruimtelijke als milieuvraagstukken. Bas werkt vanuit de vestiging in Lichtenvoorde, het dorp waar hij ook woont.

Meredith Baan

Sinds augustus is Meredith Baan uit Lunteren werkzaam op de vestiging in Lunteren. Op dit moment zit ze in VWO 6 en hoopt ze volgend jaar examen te doen op het JFC te Barneveld. Twee halve dagen en in de vakanties is zij op het secretariaat te vinden.

Tijs Holtkuile

Sinds november is Tijs Holtkuile uit Raalte begonnen als adviseur Milieu en Ruimtelijke Ontwikkeling. Na de opleidingen Varkens-/Pluimveehouderij en Agribusiness Development aan de Aeres Hogeschool in Dronten te hebben afgerond heeft hij enkele jaren bij een ander adviesbureau gewerkt. Tijs heeft met zijn familie in Wijhe een melkvee- en vleesvarkensbedrijf. Hij zal zich binnen VanWestreenen vooral op Noord-Nederland gaan richten.

VanWestreenen Team

Colofon

Dit is een uitgave van VanWestreenen. Voor meer informatie over deze uitgave kunt u contact met ons opnemen. Aan het gestelde in deze editie van Ruimte! kunnen geen rechten worden ontleend.

Internet: www.vanwestreenen.nl
E-mail: info@vanwestreenen.nl
Redactie: Hanneke Vermeer-van Wessel
Tekst: Mascha Scharenborg
Vormgeving: Agrio Media & Design
Fotografie: A3Impressies

Locatie Lunteren
 Scherpenzeelseweg 11
 6741 LX Lunteren
 T 0342 47 42 55

Locatie Tubbergen
 Haarweg 9a
 7651 KE Tubbergen
 T 0546 70 65 86

Locatie Lichtenvoorde
 Varsseveldseweg 65d
 7131 JA Lichtenvoorde
 T 0544 37 97 37

Boerderijwinkel en appartement voor biologisch tuinbouwbedrijf

In de Achterhoek, tussen de Oude IJssel en het Montferland, ligt het biologische tuinbouwbedrijf Klein Broekhuizen van Erik Smeenk en Wilma Kraaij. Blikvanger op het erf is de nieuwe boerderijwinkel in de voormalige deel, met daarboven een gloednieuw, ruim en licht appartement.

Het was een groot project, maar het resultaat mag er zonder twijfel zijn, blikst Wilma Kraaij terug op de bouwperiode van de voormalige deel, grenzend aan het woonhuis van Erik en Wilma. Sinds het voorjaar is de nieuwe en ruime boerderijwinkel in gebruik, en wordt het bovengesloten duurzaam gebouwde appartement van ruim 75 vierkante meter verhuurd.

Wens voor meer ruimte

Aanleiding voor de bouw was de gedachte dat het jammer zou zijn om niets te doen met de oude deel. Stro van vele tientallen jaren oud lag er nog opgeslagen. Intussen was er ook houtrot duidelijk zichtbaar. En sanering van het aanwezige asbest stond al langer op hun lijstje. De voormalige boerderijwinkel voldeed goed, maar de wens voor meer ruimte was er ook. „We besloten het geheel in één keer goed aan te pakken”, aldus Wilma. Nadat de vergunningen rond waren, werd eerst het asbest aangepakt, zodat daarna de aannemer aan de slag kon. De vele regen in het najaar van 2023 maakte de bouw tot een uitdagend project, maar in juli 2024 kon de nieuwbouw worden opgeleverd.

Bewust biologisch

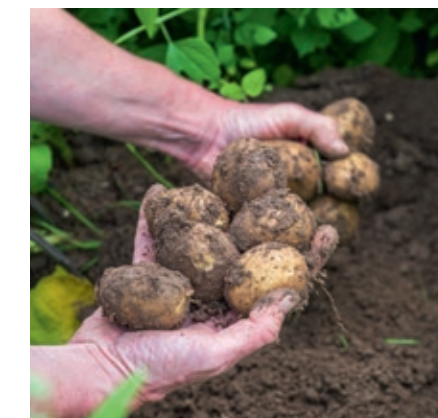
Op het bedrijf in Wehl wordt op ongeveer 12 hectare een

groot aantal gewassen geteeld: prei, rode bieten, peen, knolselderij en boerenkool en daarnaast onder meer aardappelen, savooiekool, palmkool, koolraap, aardbeien, oranje pompoenen en venkel. Naast groenten telen ze ook gras-klover voor een biologische melkveehouder. Het tuinbouwbedrijf is van oorsprong het ouderlijk huis van Erik, waar zijn ouders een gemengd bedrijf hadden. Zo'n 25 jaar geleden besloten Erik en Wilma niet mee te gaan met de schaalvergroting in de veehouderij. Ze gooiden het roer om en stortten zich op biologische groenteteelt. Dat bleek een schot in de roos. „We merken dat er steeds meer waardering is voor groenten en fruit met smaak en kwaliteit. Daar horen ook uitdagingen bij, zoals het natte voorjaar, en de schimmels en ziekten waartegen we niet mogen spuiten. Maar voor ons is biologisch telen zoals het hoort, met aandacht voor de natuur. Nooit hebben we overwogen om naar gangbare teelt over te stappen”, aldus Wilma.

Assortiment

Na de bouw is de vooruitgang in vloeroppervlak van de winkel groot: deze ging van 24 naar 110 vierkante meter. De winkel is sinds 2022 in handen van Maaike Verhoek. Jaar-rond verkoopt ze er aardappelen, uien, fruit, champignons en verschillende soorten groenten.

Wilma Kraaij: 'De winkel is veel meer dan een winkel. Het is een ontmoetingsplek met workshop- en educatieruimte en met een keuken voor de verwerking van restproducten.'

Ook yoghurt, kaas en eieren en bijvoorbeeld jam en soep behoren tot het assortiment.

Aan 425 klanten leveren ze bovendien groente- en fruitpakketten via een abonnementensysteem. Op meerdere punten in de regio kan dit pakket wekelijks worden afgehaald. Ook levert Klein Broekhuizen samen met boeren uit de regio aan een regionaal distributiebedrijf en boerderijwinkels in de regio Achterhoek.

Broedplaats

In de winkel organiseert Maaike regelmatig activiteiten en workshops, zoals een plantjesmarkt, aanschuifmaaltijden en yogasessies. „De winkel is veel meer dan een winkel”, vertelt Wilma. „Het is een ontmoetingsplek met een workshop- en educatieruimte, en met een keuken voor verwerking van restproducten. We noemen het een broedplaats voor promotie van het biologisch product in de Achterhoek. We hebben hiervoor subsidie ontvangen vanuit LEADER Achterhoek, de provincie Gelderland, en de Europese Unie met het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling.”

Eind augustus werd de opening van de winkel groots gevierd.

To the point

Wilma vertelt: „Dankzij Wieteke Schotsman van Van-

Westreenen waren de vergunningen binnen zo’n anderhalf jaar geregeld. De samenwerking met haar was prettig en gewoon goed. Wieteke is to the point, ze zegt wat ze doet en doet wat ze zegt. Ze regelt het gewoon en zet waar nodig een stapje extra. Dat waarderen we enorm.” Arjan Versteeg van VanWestreenen keek mee met de bouwtekeningen. Ook dat ging in goed overleg en met duidelijke afstemming, aldus Wilma.

Veel voldoening

Net als de winkel is ook het appartement volledig naar wens. Duurzaamheid was een belangrijk speerpunt bij de bouw. In de winkel is alle materiaal hergebruikt of zelf gemaakt van bestaande materialen. De basis van het gebouw zijn prefab houtbouw elementen. Dit is CLT, Cross Laminated Timber, kruislings op elkaar geperst vurenhout. Ook is een warmtepomp geïnstalleerd. Wilma concludeert: „Op deze mooie plek, de biotuin van Wehl, kunnen wij mooie en lekkere groente telen met respect voor alles wat leeft, én andere mensen daarvan mee laten genieten. Dat geeft ons iedere dag weer veel voldoening.”

Meer informatie:

www.kleinbroekhuizen.nl

Adri-Piet Stam over zijn werk als adviseur ruimtelijke ontwikkeling en milieu

‘Juridische puzzels leggen voor perspectief klant’

Zijn kennis en ervaring met ruimtelijke procedures kwamen de afgelopen jaren ook privé uitstekend van pas. Adviseur ruimtelijke ontwikkeling Adri-Piet Stam beet zich vast in de bestemmingsplanprocedure, om op een kavel in Uddel een eigen woning te mogen bouwen. Na zes jaar staan de lichten op groen.

Met een beetje geluk gaat de schop de komende winter de grond in. Met zijn vrouw en twee kinderen is Adri-Piet in december 2023 al verhuisd van Zuid-Holland naar de Veluwe. „Het is erg prettig om minder reistijd te hebben naar kantoor. Het is een hele stap voor ons. Maar we kijken er naar uit om onze droomwoning aan de bosrand te realiseren.”

Ambities realiseren

De 37 jarige Adri-Piet, die sinds 2018 als adviseur ruimtelijke ontwikkeling bij VanWestreenen werkt, vindt het boeiend om klanten en bedrijven weer perspectief te geven en samen ambities te realiseren. „Eigenlijk leg ik als adviseur continu juridische puzzels. Die juridische kant is behoorlijk doorschoten en dat maakt dat het soms lastig uit te leggen is aan klanten waarom iets bijvoorbeeld lang duurt. Toch probeer ik er altijd het maximale uit te halen.”

Zich vastbijten in een complex dossier en aan de keukentafel van de klant bespreken wat kansen en consequenties zijn: hij is er bedreven in en heeft sinds zijn indiensttreding vele succesvolle procedures begeleid.

Complexe zaken

„VanWestreenen heeft een reputatie opgebouwd en met regelmaat komen wij aan boord bij complexe zaken. Dat is uitdagend en maakt het werk keer op keer interessant. Ook kom ik op veel plekken: bij klanten, gemeenten, in de

Naam: Adri-Piet Stam
Leeftijd: 37 jaar
Woonplaats: Uddel
Functie: adviseur ruimtelijke ontwikkeling en milieu

rechtbank, ik geef presentaties tijdens voorlichtingsavonden, het is erg divers.”

Gestructureerd en voortvarend

Hoe gaat Adri-Piet te werk? „Het gaat erom om eerst het plan helder te hebben. Vervolgens komt de vraag: wat is daarvoor nodig? Is dat een wijziging van het omgevingsplan? Of moeten er eerst vergunning(en) worden aangevraagd, inclusief geur- en stikstofberekeningen? Daarna ben ik aan zet om met de gemeente in contact te treden, en dienen we een principeverzoek in dat wordt beoordeeld door het college van B&W. Na een positief besluit kunnen de plannen in procedure worden gebracht.”

Afwisseling

Het werk vergt een lange adem. Geduld hebben en veel projecten tegelijk aankunnen: als ruimtelijk adviseur is de afwisseling groot. „Door de vele projecten herken ik sneller vergelijkbare situaties. Omdat je dan al weet hoe je kunt anticiperen en wat daarbij komt kijken, is de puzzel sneller gelegd. Het is de kunst om altijd overzicht te hebben, en gestructureerd en voortvarend te werken. Mijn streven is dat ik altijd zorg dat ik de lead behoud.”

Kalverhouder Mouw uit Ermelo doet mee aan opkoopregeling LBV-plus

‘Beslissing om te stoppen is dubbel, maar weloverwogen’

Met de beëindiging van hun kalverbedrijf komt na 43 jaar een einde aan het bedrijf van Henk en Nelia Mouw uit Ermelo. Bij het besluit om mee te doen aan de landelijke opkoopregeling LBV-plus gingen ze niet over één nacht ijs. „We doen het weloverwogen en zien dit als een kans. Maar eenvoudig is het niet, om de knoop definitief door te hakken. Het is echt wel even slikken.”

De laatste ronde kalveren staat in de stallen. Eind januari gaan de dieren weg en dan is de stal leeg. De handtekening voor deelname aan de LBV-plus regeling is op 7 juni gezet. Vele

koppels witvleeskalveren hielden ze in de stallen. „Als je uitgaat van 1,8 koppel per jaar, heb ik in totaal 78 koppels in de stallen gehad”, rekent Henk uit.

Het bedrijf telt 800 kalveren. Voor Henk is kalveren houden een grote passie. „Het blijft genieten om me vol passie in te zetten om mooie en gezonde kalveren af te leveren, die over de hele wereld als luxe vleesproduct gegeten worden.”

Alles voor het laatst

In het jaar 2000 namen Henk en Nelia het bedrijf, gelegen aan de noordzijde van de agrarische buurtschap Speuld, van Henks ouders over. Henk werkte al vanaf zijn 16e mee op het kalverbedrijf, waarmee zijn ouders in 1970

startten. Met hun gezin woonden ze tot die tijd in de buurtschap, en ging Henk iedere dag op en neer naar het bedrijf. Nelia hielp vaak mee met de opstart en altijd waar nodig. Ook de kinderen sprongen regelmatig bij. „Het is erg dubbel om te stoppen”, vertelt Henk (59). „Je weet dat na deze ronde de stal leeg is en leeg blijft. Gelukkig hebben we straks nog voldoende werk met de sloop en alles wat daarbij komt kijken. Maar het is vreemd om nu al te beseffen dat alles voor de laatste keer is. De laatste keer bloedprikken, de laatste keer de kalveren in de babyhokjes.

Henk en Nelie
Mouw in gesprek
met adviseur
Jessica Schimmel
(rechts).

Die zijn nu schoongemaakt en worden hier niet meer gebruikt. Dat is een raar besef. Januari komt snel dichterbij."

Grond blijft eigendom

De Ermelose kalverhouders oriënteerden zich in 2022 op deelname aan een stoppersregeling van de provincie Gelderland. Dat geen van hun vier kinderen interesse heeft in voortzetting van het bedrijf, wisten ze al een tijd.

Het bedrag waarmee de provincie kwam, viel hen tegen. Ze besloten de regeling aan zich voorbij te laten gaan, verder te boeren, en het bedrijf over enkele jaren te verkopen.

„We hebben het prima voor elkaar hier”, vertelt Henk. „De afgelopen jaren investeerden we flink in de automatisering van de stallen, met een automatisch ruwvoersysteem in 2014 en een melkautomaat in 2018. We hebben het eigenlijk nog nooit zo makkelijk gehad. Ik zou best nog wel even door willen.”

Als piekbelaster aangemerkt

Maar na een gesprek eind 2022 met Steven van Westreenen over de mogelijkheden van Lbv-plus regeling, besloten ze toch om zich daarvoor in te schrijven. Omdat het bedrijf als piekbelaster is aangemerkt, kwamen ze voor deze regeling in aanmerking (zie kader). VanWestreenen maakte de berekeningen voor de stikstofuitstoot. En op basis van de instap-criteria werd duidelijk dat het Ermelose bedrijf in

aanmerking kwam. Voordeel van deze regeling vindt Henk dat de grond waarop de stallen staan in eigendom blijft, in tegenstelling tot de provinciale regeling.

Samen met VanWestreenen bekeken ze vervolgens de mogelijkheden om op deze locatie de bestemming te wijzigen van ‘agrarisch’ naar ‘wonen’. De gemeente Ermelo reageerde positief op de plannen. Ze kregen groen licht voor het realiseren van vijf bouw kavels: twee twee-onder-een-kap-woningen en een vrijstaande woning. Hun woning wordt omgezet van bedrijfswoning naar burgerwoning.

Functionieveranderingswoningen

Namens van VanWestreenen is Jessica Schimmel als adviseur ruimtelijke ontwikkeling hun vaste aanspreekpunt in dit traject. De kalverhouders doorliepen twee procedures naast elkaar: de LBV-plus regeling en de ruimtelijke procedure bij de gemeente Ermelo. De bouwplannen passen volgens de gemeente binnen de verschillende gemeentelijke beleidsstukken en het provinciaal beleid voor dit gebied. Jessica schetst hoe een dergelijke aanvraag bij de gemeente in z'n werk gaat. „Het begint met het indienen van een principeverzoek bij de gemeente, waarin we aangeven dat Henk en Nelie overwegen te stoppen en na het slopen van de stallen bouw kavels willen realiseren. Bij de gemeente Ermelo heten dit ‘functionieveranderingswoningen’.”

Vervolgens gaat er een inrichtingstekening naar de betreffende ambtenaren en komen daar vragen uit voort. Daarna laat het college van B&W zich adviseren en wordt besloten of de plannen akkoord zijn.”

Eenmalige kans

Henk en Nelie zijn zeer content met de advisering en begeleiding door VanWestreenen. „Het is een groots iets waar we mee bezig zijn. Het is ons pensioen, waar het over gaat. Eerst heeft Steven van Westreenen alles voor ons geregeld, waarna Jessica het overnam: de communicatie met de ambtenaren, de telefonische contacten, de benodigde onderzoeken, de bestemmingsplanprocedure en de landschappelijke inpassing. Er komt heel veel bij kijken. Dit kun je niet alleen. VanWestreenen heeft veel ervaring en gaat vakkundig te werk. En ze houden ons continu goed op de hoogte van de vorderingen en ontwikkelingen.”

VanWestreenen is al bijna 25 jaar ‘een bekend gezicht’ op het bedrijf, vertelt Henk. „Ze adviseren en begeleiden ons bedrijfsmatig al heel wat jaren. Het voelt vertrouwd. En wij weten gewoon heel goed wat we aan ze hebben. Mede dankzij hen hebben we deze stap genomen. Het is geen makkelijk besluit. Maar door hen zijn we gaan inzien dat dit een eenmalige kans voor ons is. Wat als het bedrijf over een paar jaar onverkoopbaar is? Deze regeling komt niet meer voorbij.”

Over LBV-plus en LBV

Door deelname aan LBV-plus (landelijke beëindigingsregelingen veehouderij met piekbelasting) krijgen de veehouders een vergoeding. De betreffende veehouders krijgen dan 120 procent van de gecorrigeerde vervangingswaarde van de stallen en een marktconforme vergoeding voor productierechten. Daarnaast wordt voor iedere vierkante meter te slopen stal een vergoeding van 45 euro toegekend.

De Lbv-plus is voor veebedrijven met varkens, melkvee, kippen, kalkoenen of vleeskalveren die vallen onder de aanpak piekbelasting. Een veebedrijf wordt in het kader van de regeling aangemerkt als piekbelaster als de depositievracht 2500 mol N per hectare per jaar of hoger bedraagt op Natura 2000.

Met de landelijke aanpak piekbelasting wil het kabinet de stikstofneerslag in de kwetsbare natuurgebieden terugdringen.

Naast de LBV-plus is er ook de LBV-regeling. Deze regeling kon worden aangevraagd als de stikstofneerslag (stikstofvracht) van een veehouderijlocatie uitkomt op minimaal één overbelast Natura 2000-gebied, of boven de drempelwaarde.

Onder de LBV-regeling krijgen veehouders 100 procent van de gecorrigeerde vervangingswaarde van stallen en een marktconforme vergoeding voor productierechten uitgekeerd. In tegenstelling tot de LBV-plus wordt hier geen sloopvergoeding uitgekeerd.

Overdekte uitloop en nieuwe kuikenstal voor pluimveehouders Twijnstra-Wijnja

'Werkplezier is terug na overstap op traag groeiend ras'

Vleeskuikenhouders Twijnstra-Wijnja in It Heidenskip (FR) maakten twee jaar geleden de overstap naar vleeskuikens van het 1 ster Beter Leven keurmerk. De bestaande stallen zijn vorig jaar voorzien van overdekte uitlopen, en in april namen ze een nieuwe kuikenstal in gebruik. Het grootste pluspunt van dit concept vinden ze dat het werkplezier sindsdien met sprongen vooruit is gegaan. „En het medicijngebruik is nul.”

Folkert Twijnstra ging in 1986 in maatschap met zijn vader en bouwde een stal met een capaciteit van 60.000 vleeskuikens achter de drie bestaande stallen, met in totaal eveneens 60.000 kuikens. Tien jaar later namen hij en zijn vrouw Tryntsje Wijnja het bedrijf over. De totale capaciteit van het bedrijf is nu 123.000 vleeskuikens,

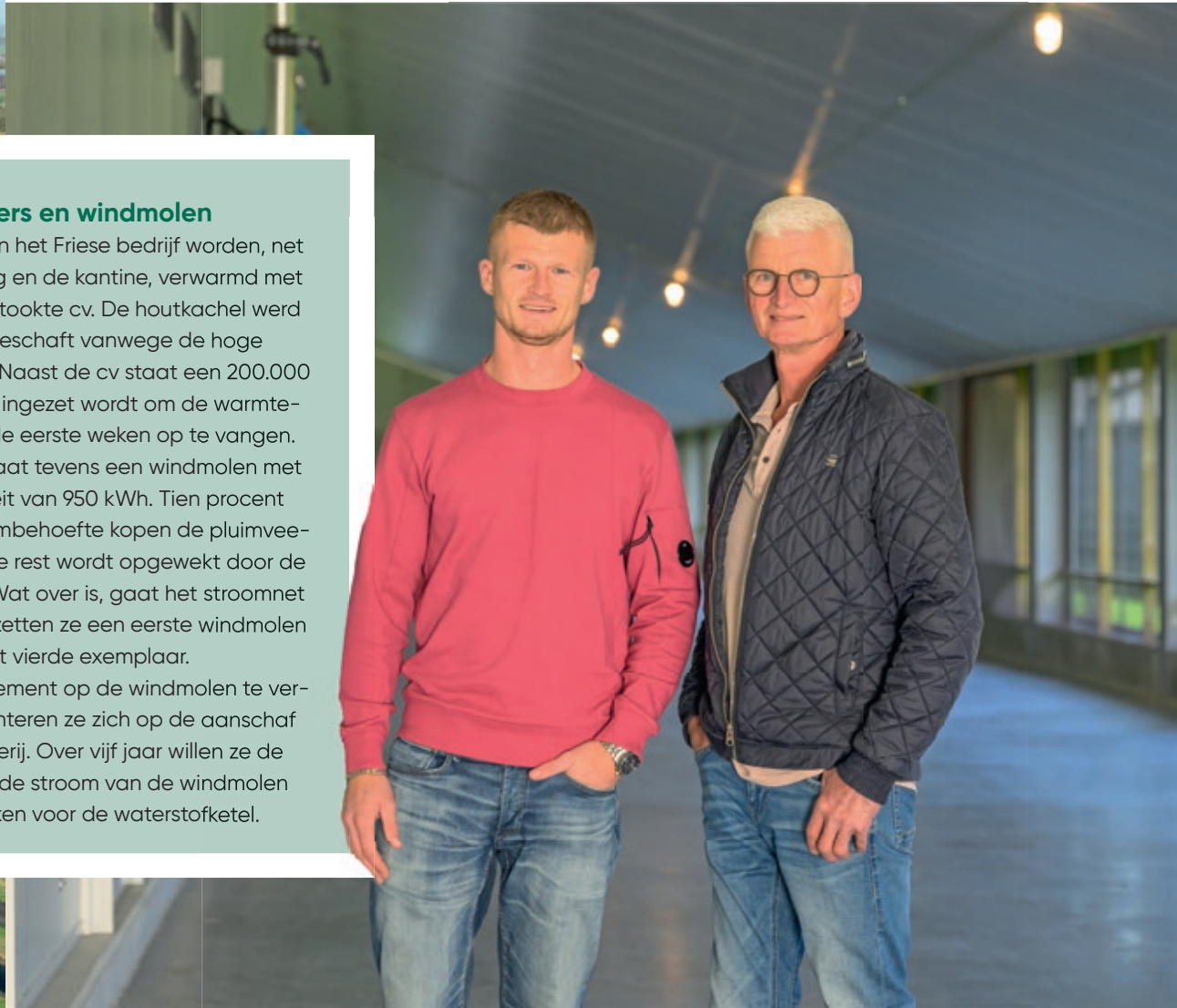
verdeeld over zeven stallen. Douwe Twijnstra is de derde generatie, die over enkele jaren het bedrijf gaat overnemen.

Vitalere kip

Tot 2015 hielden ze reguliere vleeskuikens. Nadat ze vanaf dat moment overstapten op de Nieuwe

Houtsnippers en windmolen

De stallen van het Friese bedrijf worden, net als de woning en de kantine, verwarmd met een hout gestookte cv. De houtkachel werd in 2007 aangeschaft vanwege de hoge stookkosten. Naast de cv staat een 200.000 liter tank, die ingezet wordt om de warmtepiek tijdens de eerste weken op te vangen. Op het erf staat tevens een windmolen met een capaciteit van 950 kWh. Tien procent van de stroombehoefte kopen de pluimveehouders in, de rest wordt opgewekt door de windmolen. Wat over is, gaat het stroomnet in. Al in 1980 zetten ze een eerste windmolen neer, dit is het vierde exemplaar. Om het rendement op de windmolen te verbeteren, oriënteren ze zich op de aanschaf van een batterij. Over vijf jaar willen ze de geproduceerde stroom van de windmolen gaan gebruiken voor de waterstofketel.

Douwe (links) en Folkert Twijnstra in de overdekte uitloop.

Standaard Kip (NSK)-kuikens, veranderde er veel. Folkert vertelt: „Toen we nog reguliere vleeskuikens hadden, hadden we veel last van kreupele dieren en andere gezondheidsproblemen. Dat ging ons steeds meer tegenstaan. Het medicijngebruik lag hoog. Door over te stappen op de NSK-kip van Jumbo, waren we verplicht langzaam groeiende rassen in te zetten. En al onze stallen kregen daglichtplaten. We gingen terug van het opzetten van 180.000 naar 110.000 kuikens. De kippen groeiden in plaats van 65 gram nog maar 45 gram per dag. Direct zagen we dat de kippen veel vitaler werden. Het werkte in alle opzichten veel relaxter.” Nadat ze twee jaar geleden de overstap maakten naar Beter Leven 1 ster, gaf dat nóg meer rust. Meer rust in de stal en meer rust tijdens het werk. De kuikens worden nu 56 dagen gehouden, voor-

heen was dat 42 dagen. Ook hebben ze meer ruimte. „En omdat we voor vijf jaar een prijscontract hebben afgesloten met Plukon/Albert Heijn, geeft dat ook stabiliteit. Hiermee hebben we zekerheden ingebouwd. Er is een balans tussen onkosten en opbrengsten”, aldus Douwe.

Uitpandige uitloop

Omdat vanuit het Beter Leven 1 ster concept de eis wordt gesteld om een overdekte uitloop te hebben, besloten de pluimveehouders te investeren in overdekte uitpandige uitlopen. Mede door het contract met Plukon/Albert Heijn was de financiering bij de bank snel geregeld, dat gaf immers zekerheid. Vijf van de zeven stallen zijn voorzien van een overdekte uitloop. Voor twee oudere stallen hebben ze ontheffing tot 2027.

Omdat destijds bij de bouw van de stallen tien meter tussen twee stallen is aangehouden, konden de uitlopen eenvoudig gebouwd worden en wordt er voldaan aan veiligheids- en brandvoorschriften.

„We hadden het geluk dat we destijds bij de bouw tien meter ruimte tussen de twee stallen hebben aangehouden”, vertelt Folkert. „Hierdoor konden we eenvoudig de uitlopen bouwen en voldoen we aan alle veiligheids- en brandvoorschriften.”

Na 21 dagen de uitloop in

De nieuwe stal heeft een capaciteit van 27.800 vleeskuikens. De vierde koppel zit er nu in en de ervaringen zijn positief. „De stal is iets hoger en de kuikens doen het goed. De stal is mooi droog en het medicijngebruik is nul. De kippen zijn gezond en fit.”

Als afleidingsmateriaal krijgen ze stobalen en elke dag wordt er graan gestrooid. Tevens is er een dag- en nachtritme via daglichtplaten. En 's avonds moet het 8 uur lang donker zijn. De luiken naar de uitloop gaan, nadat er een nieuwe koppel kuikens in zit, na 21 dagen open. Ook daarmee hebben de pluimveehouders goede ervaringen, vertelt Douwe: „We openen de luiken om 10 uur 's ochtends en officieel mogen ze om 18 uur dicht. Wij laten ze open tot

het donker is, want de kuikens gaan dan vanzelf naar binnen, is onze ervaring. Dit levert geen stress op voor de kippen en het scheelt ons werk om ze naar binnen te krijgen.” In de zomer lopen de dieren graag in de uitloop. Maar als het hard waait en als het koud is, zitten de kippen er minder. „Ze zoeken graag de warmte en het licht op”, aldus Douwe.

Duurzaam en welzijnsvriendelijk

Barry Wopereis van VanWestreenen verzorgde voor de omschakeling de aanvragen voor de benodigde vergunningen. Dit betrof de bouw-, milieu-, en stikstofvergunningen. Geen enkele uitloop aan de stal is inpandig aangelegd. Folkert vertelt: „Al met al heeft alles zo'n anderhalf jaar geduurd. VanWestreenen zat er goed bovenop bij de gemeente om dit voor elkaar te krijgen. Het is een tijdrovend proces, dat wisten we. Barry is ook alweer bezig met de volgende vergunningen. Twee oude stallen willen we vervangen door een nieuwe stal met uitloop, zodat we nog meer toewerken naar een duurzaam en welzijnsvriendelijk bedrijf.”

Blijf op de hoogte

van het laatste nieuws

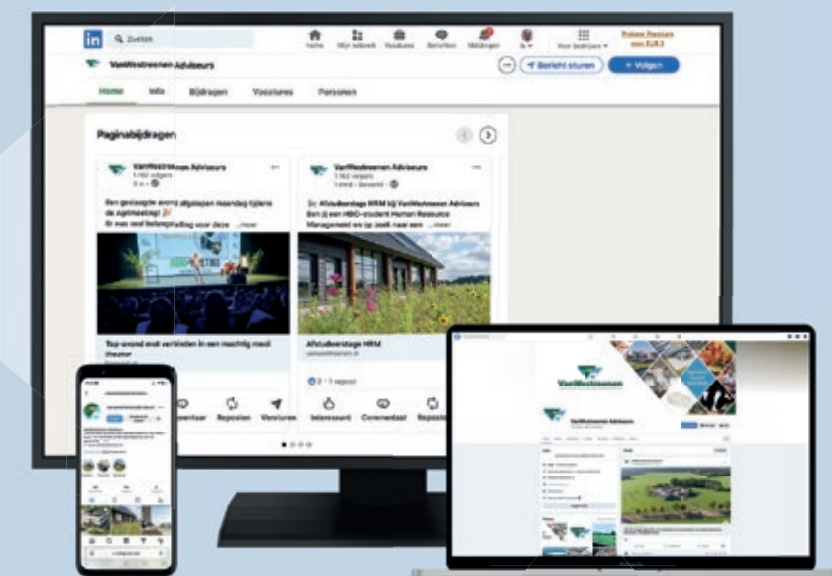
Nieuwe regels. Nieuwe wetten. **Wat zijn de gevolgen voor uw bedrijf?** Essentieel om te weten. Om kansen te kunnen pakken en bedreigingen af te slaan. **Via onze email-nieuwsbrief houden wij u op de hoogte van actualiteiten.**

Ook op de hoogte blijven?

Meld u aan via onze website
www.vanwestreenen.nl

Volg ons ook op onze sociale-mediakanalen.

Agrarisch

Food & Industries

VanWestreenen
ADVISEURS RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Onafhankelijk sparringpartner voor ondernemers

- ▼ Bouwkundig advies
- ▼ Ruimtelijk advies
- ▼ Juridisch advies
- ▼ Milieuadvies

Agrarisch

**Food &
Industries**